

VALERIU NICOLESCU | **ASPECTE
ECONOMICE
ȘI
SOCIALE
DIN
BUZĂUL
PRIMELOR
DECENII
ALE
SECOLULUI
AL XX-LEA**

ASPECTE ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN BUZĂUL PRIMELOR DECENII ALE SECOLULUI AL XX-LEA

În primele decenii ale secolului al XX-lea economia județului Buzău se reducea la exploatarea petroliere de la Arbănași, Tega, Cislău și Sărata Monteoru, industria forestieră de la Nelhoiu; rețeaua de transporturi feroviare și producția meșteșugărească și industria casnică, care continua încă să păstreze o pondere însemnată.

Începute în a doua jumătate a secolului al XIX-lea exploatarea petroliere din județul Buzău cunoaște în primele decenii ale secolului următor un ritm accentuat. De la cele 274 puțuri primitive exploatare de Grigore Monteoru la Sărata Monteoru în anul 1860¹, în 1916 Societatea „**Steaua Română**” Monteoru exploata o suprafață de circa 100 ha. cu 385 puțuri, obținându-se o producție de 3 740 tone².

Exploatarea petrolului se făcea de diverși particulari sau de către societăți cu capital străin. Cu capital englez s-a înființat în 1909 Societatea „**Berca Oil Company**”, care a preluat concesiunile G. Costa-Foru de la Berca — Policiori³, iar în 1910 Societatea „**The Beciu Roumanian Oil-fields Ltd.**” care exploata petrolul din regiunea Arbănași⁴.

De la început s-a trecut la exploatarea masivă a petrolului, obținându-se în 1913 numai la Arbănași 137 000 tone⁵. Orientarea capitalului străin asupra ramurilor industriei extractive, în special a celei petroliere se datora faptului că se obțineau profituri mari și rapide, afectându-se însă evoluția neuniformă a economiei țării.

Izbucnirea primului război mondial a afectat negativ atât exploatarea petroliere din județ cât și muncitorimea petrolistă, condițiile de muncă și trai înrăutățindu-se tot mai mult. Pentru a nu fi capturate de dușmani s-a hotărât distrugerea sondelor și stocurilor de țiței. „Județul Buzău a fost transformat într-o mare de flăcări”, notează documente contemporane⁶. După ocuparea vremelnică a teritoriului județului, trupele germane au preluat exploatarea petroliere, folosind mai ales prizonierii de război. În martie 1917 lucrau la Arbănași 2 415 prizonieri⁷.

1 B. IORGULESCU, *Dicționarul geografic, statistic și istoric al jud. Buzău*, Buzău 1892, pag. 96.

2 *Voința*, anul 1, nr. 5 din iunie 1930.

3 GH. RAVAȘ, *Din istoria petrolului românesc*, Buc. 1955, pag. 84.

4 Ibidem.

5 Ibidem, pag. 166.

6 GH. RAVAȘ, *Din istoria petrolului românesc*, Buc. 1955 pag. 117-118.

7 Arh. Stat. Bz., fond. Soc. „Steaua Română” Arbănași, reg. state salarii nr. 13/1917.

Însemnate masive păduroase din județul Buzău erau exploatate de către particulari, iar din 1909 și de către SOCIETATEA ANONIMĂ pentru exploatarea de păduri și fierăstraie cu vapori — „GÖETZ”⁸.

Începută în anul 1909 și intrată în funcțiune în iulie 1910, fabrica de la Nehoiu lucra cu 15 gateri, 47 circulare, 5 fierăstraie și alte instalații. An de an exploatarea forestieră s-au extins, iar capacitatea de prelucrare a fabricii s-a mărit, ajungându-se în 1925 la prelucrarea a peste 108 000 m c material lemnos⁹.

În comuna Goidești exista o exploatare forestieră sub egida Societății Anonime Române pentru industria forestieră, care folosea în 1908 peste 200 muncitori¹⁰, iar în comuna Calvinii funcționa din 1906 o fabrică de cherestea proprietatea lui Simion Pisău, cu 65 lucrători și o producție anuală în valoare de 200 000 lei¹¹.

Privind transporturile feroviare, județul Buzău, era deservit de linia principală care lega capitala cu Moldova. În afară de personalul stației, un mare număr de muncitori lucrau la depoul și atelierele de reparații. O statistică din 1911 consemna existența în Buzău a 762 lucrători cefești, exclusiv cei de la ateliere¹².

Existau totodată mici fabrici și numeroase ateliere meșteșugărești profilate pe diferite activități. În comuna Simileasca funcționa în 1891 Fabrica de produse ceramice „**Braniski — Rosazza**”³, având în 1908, 63 lucrători realizând o producție de 2 431 220 kg marfă¹⁴. În aceeași comună exista rafinăria proprietatea Luca Goldstein (inf. în 1883), cu 12 lucrători în 1912 și o producție anuală de 60 vagoane¹⁵, precum și rafinăria „**Vasile Pitiș**” cu 68 lucrători¹⁶. O oarecare pondere în economia buzoiană o avea Fabrica de postav Radu Puricel (1884) cu 50 salariați și o capacitate de prelucrare de 50 tone lină anual¹⁷.

În ceea ce privește orașul Rimnicu-Sărat, în această perioadă industria rimniceană era reprezentată de o distilărie de petrol, înființată în 1904 și cu o capacitate de 660 000 tone în 1925¹⁸. Numărul muncitorilor crește de la 15 în anul 1913, la 65 în anul 1917¹⁹. Numărul muncitorilor cefești era destul de redus în comparație cu alte centre, deoarece stația Rimnicu-Sărat era o stație intermediară, deservită din punct de vedere tehnic de Buzău. În 1912 intră în funcțiune Uzina electrică unde

8 Arh. Stat. Bz., Întrepr. forestieră Nehoiu,

9 Întreprinderea forestieră Nehoiu, op. cit.

10 Arh. Stat. Ploiești, Camera de Comerț și Industrie, Pl. dos. 4/1908, pag. 72.

11 Ibidem, fila 67.

12 N.N. CONSTANTINESCU, *Din istoria formării și dezvoltării clasei muncitoare din România*, în „*Anale de istorie*” nr. 2/1958, pag. 62.

13 Arh. Stat. Buzău, Fabrica Braniski, dos. 17/1941.

14 Camera de Comerț și Industrie Pl., dos. 4/1908, pag. 72.

15 Ibidem, dos. 1/1900, pag. 166-167.

16 Ibidem.

17 Ibidem, dos. 1 1912, pag. 1.

18 *Enciclopedia Românică*, vol. III, pag. 650.

19 Arh. Stat. Bz., Prim. or. Rm. Sărat, dos. 1/ 1913.

9 Studii și cercetări de istorie buzoiană

lucrau cca 10 salariați²⁰. De altfel numărul total al muncitorilor județului în 1911 era 297, ocupați în industria mare neîncurajată (105) și C.F.R. (194)²¹.

Dezvoltarea industriei a determinat ca în primele decenii ale secolului al XX-lea, numărul muncitorilor salariați să crească în mod simțitor.

Referitor la repartizarea teritorială a muncitorilor din industria extractivă de petrol, în perioada 1904-1916, jud. Buzău este cotate ca al doilea din țară, după Prahova²². De la 268 muncitori în anii 1904-1905 se ajunge în martie 1916 la 1305. Împreună cu cei care lucrau în industria mare neîncurajată (1718), C.F.R. (762), petrol (725) și cariere (84), numărul muncitorilor din județul Buzău era în 1911, de 3 289²³.

În industria forestieră numărul muncitorilor cunoștea o fluctuație aproape zilnică. Acestea deoarece muncitorii necalificați erau recrutați din localitățile înconjurătoare și veneau la lucru după terminarea campaniei agricole²⁴. Numărul acestora a variat în perioada 1916-1918, în medie între 300-450 lucrători²⁵.

Societatea „Steaua Română” Arbănași a folosit în anii 1917-1918 în medie între 230-750 lucrători²⁶.

Mulți din acești muncitori proveneau din rîndul meseriașilor și a tărănimii ruinate în procesul dezvoltării capitalismului la sate²⁷. De regulă aceștia plecau să lucreze în transporturi și industrie, însă un număr destul de mare se angajează și ca muncitori salariați la moșieri și arendași.

Perioada pînă în primul război mondial s-a caracterizat printr-o dezvoltare continuă a formelor de exploatare capitalistă a muncitorilor. Durata zilei de muncă nu era reglementată de nici o lege, lucrîndu-se pînă la 12-13 ore pe zi. Ca semn de protest față de această stare de lucru muncitorimea buzoiană a organizat în perioada 1900-1918 numeroase acțiuni de protest²⁸. Muncitorii forestieri și agricoli fiind departe de centrele muncitorești și foarte răspîndiți erau nevoiți să lucreze în condițiile cele mai grele.

Lipsa oricărei protecții a muncii, a asistentei medicale, locuințele insalubre, etc., în special în exploatarea forestieră generau numeroase accidente de muncă. În perioada 14 august -- 25 noiembrie 1910 au loc la Nehoiu 5 accidente, unul din cei accidentați fiind minor²⁹, iar între 10 martie -- 19 noiembrie 1911, patru accidente și din nou un minor³⁰. Printre cei accidentați în 1910 figura și potemkinistul Gh. Cavalciuc, între 29

20 Ibidem, dos. 5/1918

21 N.N. CONSTANTINESCU, op. cit., pag. 62.

22 N.N. CONSTANTINESCU, op. cit., pag. 55.

23 Ibidem, pag. 62.

24 Arh. Stat. Bz. Pretura pl. Pătirăgele, dos. 1/1919.

25 Întreprinderea forestieră Nehoiu, reg. 27/1921.

26 Soc. petrolieră „Steaua Română” Arbănași rg. state salarii 1917-1918

27 N.N. CONSTANTINESCU, op. cit., pag. 62-63.

28 *Curierul Bz.* din 28 06 1906 și I. IACOȘ și V. PETRIȘOR, *Crearea și activitatea sind. din România în anii 1905-1906 în Anale* nr. 1/1962, pag. 100.

29 Întreprinderea forestieră Nehoiu, reg. 84/1910, fila 80.

30 Ibidem.

iunie 1912 — 14 iulie 1914 sînt înregistrate 61 accidente³¹, iar în perioada decembrie 1915 — mai 1919, 68 accidente³². În fabrică condițiile de lucru erau destul de grele. Praful provocat de circulare îngreuna respirația, mașinile nu aveau instalații de protecție, iar iarna frigul se făcea simțit din plin. Se practica pe scară largă folosirea minorilor în producție, la aceleași activități ca și cei maturi, plata făcîndu-se însă discriminatoriu. Despre situația de la Fabrica „Göetz“ un medic scria : „nu văd ce meșteșug învață un băiat care taie scinduri la circular, dar am văzut mulți care și-au pierdut degetele³³. Un ziar buzoian făcînd cunoscută folosirea minorilor la Nehăiu, arăta că nu se respectă nici unul din regulamentele asupra muncii acestora, orele de muncă fiind pentru toți în număr de 12 zilnic³⁴.

În ceea ce privește salarizarea, din o serie de date statistice, reiese că aproximativ o treime din muncitori aveau un salariu de pînă la 2 lei pe zi, iar mai mult de o treime un salariu de 2-3 lei pe zi³⁵.

La toate acestea se adaugă starea sanitară îngrijorătoare³⁶, epidemiile și greutățile provocate de război³⁷, jafurile și distrugerile trupelor germane³⁸. Sînt edificatoare în acest sens numeroase memoriile ale Primăriei și Prefecturii Buzău către Comandatura germană³⁹ și plingeri ale locuitorilor județului în legătură cu situația grea din cauza lipsei de alimente pentru hrană⁴⁰ și a posibilităților de aprovizionare⁴¹. Nemulțumirile au determinat o efervescentă stare de spirit a populației întregului județ⁴².

La începutul secolului al XX-lea principala ramură economică era tot agricultura, țărănimea ocupînd un loc important în structura societății românești. Lipsită de mijloace de producție, de pămînt, de unelte de muncă, țărănimea era supusă unei adînci exploatare din partea moșierilor și arendașilor⁴³.

Din punct de vedere al repartiției pămîntului pe categorii de proprietăți, în județul Buzău, situația era următoarea :⁴⁴

Suprafața agric. a jud.	Proprietăți între 1-10 ha.	Proprietăți 10-100 ha	Proprietăți peste 100 ha
316.383			
supraf.	126-951	29-629	159-803
proprietari	42-567	1193	252
media	2,98 ha.	24,83 ha	634,13 ha.

31 Ibidem, reg. 92/1912.

32 Ibidem, reg. 99-100/1915.

33 Dr. C. POPESCU, *Starea ig. și sanit. a ind. noastre*, partea a II-a Buc. 1909, pag. 65.

34 *Voința*, anul I, nr. 18 din 27 mai 1914.

35 N.N. CONSTANTINESCU, op. cit., pag. 58.

36 *Starea sanit. a Spit. Pătîrlagele și pl. Bz.*, 1907, Bz. 1908.

37 Prim. or. Buzău, dos. 9/1918, pag. 71-72 v.

38 Ibidem, dos. 11/1918 și 24/1919.

39 Ibidem

40 Prefectura jud. Buzău, dos. 4/1918, pag. 16-18.

41 Ibidem, dos. 8/1918, pag. 7.

42 Ibidem, dos. 17/1918, pag. 10.

43 I. MOSA, *Clasele sociale din România*, în „Studii“ nr. 2/1971, pag. 300.

44 *Anuarul statistic al României*, Buc. 1909, pag. 211, 257.

Aceste cifre evidențiază antagonismul dintre marea masă a țărănimii județului care ducea o existență condamnată la privațiuni permanente și un număr restrâns de moșieri și arendași care realizau venituri imense.

Statisticile oficiale consemnează totodată existența în județ a numeroși țărani fără pământ⁴⁵. Avînd pământ puțin sau deloc țărănimia era nevoită să muncească în dijmă pământul moșierilor și arendașilor, în baza unor învoielii agricole aflate la bunul plac al acestora. Este edificatoare în acest sens situația țăranilor de pe moșiile Fundeni, Ziliștea și Tulburea proprietatea lui I. Marghiloman, despre care s-a scris pe larg la vremea respectivă⁴⁶. Orice încercare de protest a țăranilor era socotită revoltă și pedepsită ca atare⁴⁷. Rapoartele Inspectoratului Agricol Buzău consemnează în perioada iunie — octombrie 1910 peste 33 cazuri de nerespectare a învoielilor agricole de către proprietari⁴⁸. Asemenea cazuri sînt semnalate în aproape toate comunele din regiunea de cîmp a județului⁴⁹. Aspecte asemănătoare cuprind și rapoarte ale Inspectoratului Agricol Rm. Sărat⁵⁰. Au fost cazuri cînd țăranii au intentat proprietarilor procese pentru încălcarea abuzivă a învoielilor agricole⁵¹.

Izbucnirea primului război mondial, cu tot cortegiul său de obligații și privațiuni, a înrăutățit și mai mult situația țărănimii. Rapoartele posturilor de jandarmi către Compania Buzău evidențiază o stare de spirit îngrijorătoare. Printre altele se arată greutățile cu care se făceau concentrările și mobilizările⁵². Prefectura este asaltată cu memorii prin care țăranii se plîng de recoltele distruse, lipsa hranei⁵³, abuzurile autorităților în problema rechizițiilor⁵⁴. În unele comune s-a ajuns la conflicte cu jandarmii, împărțindu-se cerealele depozitate de autoritățile germane⁵⁵. La aceasta se adaugă epidemiile de pelagră⁵⁶ și tifos exantematic⁵⁷, lipsa asistenței medicale,⁵⁸ locuințele insalubre etc.

Aspectele prezentate au avut ca urmare pauperizarea unui mare număr de țărani, care, neavînd nici un mijloc de existență, fie că lucrau în condițiile impuse de moșieri și arendași, fie că se angajau în industrie și transporturi.

45 Prefectura jud. Buzău, dos. 14/1910, pag. 12-14.

46 *România muncitoare* din 29 oct. 1908, art. *Justiția de clasă*.

47 *Voința*, anul I nr. 2/26 05 1907, art. „Cum se poartă d-l Marghiloman cu țăranii”.

48 Arh. Centrale, Cons. Sup. al Agric., dos. 56/1910, pag. 3.

49 Ibidem, pag. 4-5, 7-12, 19.

50 Ibidem, dos. 102/1910.

51 Arh. Stat. Bz., Judecătoria Mihăilești, dos. 14/1914

52 Arh. Centrale MAI, dos. 5/1915.

53 Prefectura Bz., dos. 6/1918, pag. 11.

54 Ibidem, dos. 4/1918, pag. 10.

55 Arh. Centrale M.F.A., Minist. de război, dos. 62/1916, pag. 212

56 Expunerea sit. jud. Bz. pe anul 1909, pag. 7 și 1910, pag. 49.

57 Prim. or. Bz. dos. 5/1917 și 6/1918, pag. 92.

58 Ibidem, dos. 5/1917 și 11/1918, pag. 2.

Lipsa de pământ, la care s-au adăugat suferințele provocate de război și ocupația germană, au determinat masele țărănești să treacă la acțiuni hotărâte de îmbunătățire a situației lor.

Intrucît la începutul secolului al XX-lea industria mașinistă era slab dezvoltată, exista un mare număr de meseriași, care satisfăceau o serie de necesități ale pieții. Creșterea importului produselor de fabrică și dezvoltarea industrială a accentuat procesul de decădere a meseriașilor. Nemulțumirile mereu crescînde au determinat numeroase acțiuni revendicative, care cu timpul sporesc în intensitate. Meseriașii din județul Buzău organizează manifestații de protest împotriva taxelor și a scumpirii traiului⁵⁷.

Concurența producției mașiniste, taxele tot mai apăsătoare au contribuit la ruinarea multor meseriași, aceștia îngroșînd rîndurile proletariatului industrial⁵⁸.

SITUAȚIA SOCIAL ECONOMICĂ ÎN PERIOADA 1918—1921

Imediat după terminarea războiului, în fața României se punea cu acuitate problema refacerii economiei lovite de război. O mare parte a întreprinderilor industriale nu funcționau, iar cele în funcțiune lucrau cu o capacitate de producție redusă. Prin capturarea, deteriorarea și distrugerea materialului rulant, ocupația germană a dezorganizat o parte însemnată a transporturilor feroviare.

Pierderile suferite de județul Buzău se cifrează la suma de 17.243.113,93 lei⁵⁹. După război s-a trecut la reutilizarea întreprinderilor și punerea lor în funcțiune cu maximum de eficacitate. Dar aceasta s-a realizat prin mărirea zilei de muncă, intensificarea muncii și reducerea salariilor muncitorilor.

Activitatea industrială din județul Buzău, după primul război mondial, se axa tot pe exploatarea petroliere, care cunosc un ritm accentuat. Producția de țitei crește de la 41 475 tone în anul 1919 la 66 106 în 1920⁶⁰. Din anul 1919 își începe activitatea Societatea cu capital francez „**Aquila Franco-Română**”, care exploata o suprafață de cca 50 de ha. Personalul folosit a variat între 46 lucrători în 1921 și 55 în 1924, executîndu-se însă numai foraje⁶¹. După război se constată în cadrul exploatareilor petroliere și forestiere din județul Buzău prezența masivă a capitalului englez, francez și american, care-l înlocuiesc pe cel german. Bunurile fostelor societăți cu capital german au fost confiscate și trecute în administrarea statului român. Este cazul Fabricii de cherestea Nehoiu, fostă „Göetz”⁶² și a Fabricii de lemn de rezonanță de la Nehoiașu⁶³.

59 *Politica* — anul II, nr. 11 din 23 ianuarie 1921.

60 M. IOSA, op. cit., pag. 304.

61 Prefectura jud. Buzău, dos. 41/1921, pag. 89-91.

62 GH. RAVAȘ, op. cit., pag. 166 și anexele

63 Arh. Stat. Bz., Soc. Petr. „*Aquila Franco-Română*” Arbănași, dos. 3/1919, pag. 34.

64 Întrepr. forest. Nehoiu, op. cit., dos. 134/1919.

65 Arh. Stat. Bz. Trib. Bz. s. I-a, dos. 45/1919.

Numărul muncitorilor ocupați în industria buzoiană cunoaște în această perioadă fluctuații destul de mari, explicabile prin insuficiența brațelor de muncă și a condițiilor de lucru. Astfel Societatea „Steaua Română” Arbănași folosea în medie între 516 lucrători în anul 1919 și 806 în 1921,⁶⁶ iar Societatea „Nafta” Arbănași între 100 și 203 muncitori⁶⁷. Față de numai două schele în 1917-1918 (Arbănași și Arthur) în 1919 erau în producție patru schele (Picleanu, Catargiu, Deșliu și Arthur) cu un număr însemnat de sonde în exploatare⁶⁸.

La Nehoiu numărul muncitorilor a crescut de la 363 în anul 1920 la 471-570 în anul 1921⁶⁹. În anul 1919 s-a prelucrat la Nehoiu 25 000 m.c. material lemnos, iar la Nehoiășu, la fabrica de lemn de rezonanță, 15 000 m.c.⁷⁰.

La Rm. Sărat s-au înființat în 1920 atelierele militare „APACA” unde se efectuau reparații de efecte și încălțăminte militară. Aici lucrau în anii 1920-1921 cca 100 muncitori⁷¹.

În timp ce pozițiile economice ale burgheziei s-au întărit, nivelul de trai al maselor a avut de suferit, mai ales din cauza creșterii prețurilor în raport cu salariile primite. Se lucrează în continuare în condiții grele, între 8-12 ore zilnic, fără nici un fel de măsuri de protecție a muncii. Din această cauză numărul accidentelor de muncă este în continuă creștere. Între 16 mai — 11 decembrie 1919 au avut loc 44 accidente de muncă⁷², iar în perioada 1 mai — 27 noiembrie 1920, 86⁷³.

Referindu-se la situația muncitorilor din județ, ziarul „Socialismul” a demascat în paginile sale regimul de exploatare al muncitorilor de la Arbănași, arătând că aceștia erau permanent nemulțumiți din cauza salariilor pe care le primeau⁷⁴. Sint semnalate nemulțumiri și în rîndurile lucrătorilor de la Depou, cărora la începutul anului 1919 nu li s-a dat sporul de 75% promis⁷⁵. Brutarii organizează o serie de acțiuni, nemulțumiți din cauza salariilor de foame de 3-5 lei pe zi⁷⁶. Încercările muncitorilor ceferiști de a acționa în favoarea drepturilor lor, s-au soldat cu amenințări din partea direcției și refuzul de a li se plăti salariile⁷⁷. Personalul telegrafo-poștal se afla într-o permanentă stare de agitație din cauza refuzului de a li se plăti salariile suplimentare⁷⁸. O anchetă a „Socialismului” la Arbănași evidențiază faptul că **„traiul muncitorilor de la Arbănași este de plins, aceștia lucrînd pentru salarii de foame, la bunul plac**

66 Ibidem, Soc. „Steaua Română” Arbănași, reg. state salarii 1919-1921

67 Ibidem, Soc. „Nafta”, reg. 1/1919.

68 Ibidem, „Steaua Română”, op. cit.

69 Întrepr. fores. Nehoiu, dos. 27/1921 și Pref. pl. Pătirlagele, dos. 29/1920, pag. 25.

70 Prctura pl. Pătirlagele, dos. 11/1919.

71 Arh. Stat. Bz. Istoricul F-cii de confecții Rm. Sărat.

72 Întreprinderea fores. Nehoiu, reg. 110/1919.

73 Ibidem, reg. 103/1916-1920.

74 Socialismul nr. 24/10 03 1919, art. Din. reg. petrol. Arbănași.

75 Ibidem, nr. 72 din 27 aprilie 1919.

76 Ibidem, nr. 142 din 24 iulie 1919 și 147 din 29 iulie 1919.

77 Ibidem, nr. 176 din 26 august 1919.

78 Socialismul, nr. 241, din 3 oct. 1919.

al direcției⁷⁹. Atitudinea hotărâtă a muncitorilor determină societatea să distribuie unele alimente, însă mucegăite și la prețuri ridicate. Protestele s-au soldat cu amenințări, persecuții și amenzi⁸⁰.

Lucrătorii de la Rafinăria „Saturn“ erau nemulțumiți din cauza scumpetei excesive a traiului și speculei. „Cu salariile actuale nu se poate face față nevoilor zilnice“ consemna „Socialismul“⁸¹. „Lumea nouă“ referindu-se la muncitorii forestieri de la Neloiu, menționa că erau plătiți cu salarii între 8-16 lei pe zi pentru 10 ore de muncă, iar cei care lucrau în pădure, în condiții și mai grele, primeau 15-25 lei pentru 10-12 ore⁸².

La Arbănași direcțiunea companiei refuza muncitorilor bolnavi orice asistență medicală sau ajutor⁸³.

În anul 1920 muncitorii fabricii de la Neloiu primeau 8-15 lei pe zi, femeile 4-6 lei pentru zece ore și jumătate, la pădure lucrându-se de dimineața pînă seara⁸⁴.

Condițiile de muncă și trai ale muncitorimii buzoiene au generat o stare de spirit efervescentă, concretizată printr-o multitudine de acțiuni revendicative. Documentele și presa vremii sînt edificatoare în acest sens.

Jafurile și distrugerile de bunuri materiale provocate de trupele germane în retragere a făcut să se simtă tot mai mult lipsa mijloacelor de existență printre săteni, asistența sanitară fiind aproape inexistentă⁸⁵. Pelagra făcea adevărate ravagii⁸⁶, iar tifosul continua să facă numeroase victime⁸⁷. Prețurile vitelor crescuse considerabil după război, mai ales datorită faptului că distrugerile și rechizițiile au făcut ca numărul acestora să se micșoreze simțitor⁸⁸. Rapoarte ale primăriilor semnalau lipsa cerealelor pentru hrană într-o serie de comune din județ⁸⁹.

Lipsa pămîntului, a vitelor de muncă, a inventarului agricol și a cerealelor pentru hrană, au generat în această perioadă în rîndul țărănimii buzoiene puternice nemulțumiri. Sînt semnalate acțiuni de ocupare cu forța a pămîntului moșierilor⁹⁰, secerarea cerealelor⁹¹, ajungîndu-se chiar la conflicte cu autoritățile⁹².

Inflația a provocat mărirea decalajului între scumpetea produselor de primă necesitate și posibilitățile de cumpărare ale maselor. Rapoartele

79 Ibidem, nr. 246 din 11 11 1919, art. „Cum trăiesc muncit. petr. de la Arbănași“.

80 Ibidem, nr. 251/16 11 1919 și 254 din 19 11 1919.

81 Ibidem, nr. 255 din 18 12 1919.

82 *Lumea Nouă*, nr. 2/20 11 1919.

83 Ibidem, nr. 20 din 8 dec. 1919.

84 *Socialismul*, nr. 96, din 6 mai 1920.

85 Prefectura Buzău, dos. 4/1918, pag. 32.

86 Arh. Stat Bz., Serv. Sanit. jud. Bz., dos. 35/1920 și 44/1921.

87 Ibidem, dos. 10, 20 și 21/1919.

88 Ibidem, dos. 34/1920.

89 Pretura pl. Pătîrlagele, dos. 12/1919.

90 TR. LUNGU și M. RUSENESCU, „Atitudini de luptă ale țărănimii“ (1919-1921), în „Studii“ nr. 2/1961, pag. 309-310 și 317.

91 Ibidem.

92 Ibidem.

Prefecturii către Ministerul de Interne menționau lipsa de încredere a populației județului față de puterea de cumpărare a leului⁹³.

În perioada anilor 1918-1921 se constată că numărul muncitorilor ocupați în industria buzoiană a crescut considerabil față de anii anteriori. În același timp nivelul de trai s-a înrăutățit din cauza inflației, creșterii scumpetei, a decalajului dintre prețuri și salarii. Agravarea greutăților economice a determinat creșterea revoltei oamenilor muncii, această perioadă caracterizându-se printr-un puternic avânt al maselor largi populare.

SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ ÎN PERIOADA 1921-1924

La începutul deceniului al 3-lea al secolului nostru, România a intrat într-o perioadă nouă, caracterizată printr-o relativă stabilizare a regimului social-economic burghez. În toate sectoarele economice se observă o conjunctură favorabilă, care determină creșterea forțelor de producție. Industria cunoaște o dezvoltare însemnată, deși în cadrul structurii acesteia continuă să predomine industria ușoară și extractivă.

Producția de petrol a județului Buzău crește de la 92 774 tone în anul 1922 la 101 469 tone în anul 1924⁹⁴. În anul 1921 erau în exploatare la Sărata Monteoru 6 puțuri cu un debit anual de peste 20 tone⁹⁵. Deoarece presiunea gazelor era slabă, exploatarea se făcea prin galerii de mină, prin lăcărit.

În februarie 1922 s-a constituit una din cele mai mari întreprinderi din țară, Societatea „Unirea”, care avea concesiuni și în județul Buzău⁹⁶. Din ianuarie 1922 începe să funcționeze la Buzău Fabrica de vată „Mungo”⁹⁷, iar Societatea „Petrol Blok” înființează un atelier mecanic cu 75 lucrători⁹⁸.

În anul 1923 începe în județul Buzău, la Ojasca exploatarea lignitului, iar pe Valea Slănicului a sulfului nativ și renumitului chilhimbar de Buzău⁹⁹.

Numărul muncitorilor ocupați în industrie crește simțitor. Societatea petrolieră „Steaua Română” Arbănași întrebuintă în medie între 985 și 1 200 în anii 1921-1924¹⁰⁰. Societatea „Nafta-Concordia 243-310”¹⁰¹, Societatea „Aquila Franco-Română”, între 53-58¹⁰², iar Societatea „Steaua Română” Monteoru între 31-84 muncitori¹⁰³.

La Nehoiu lucrau în 1922 în medie 710-760 muncitori¹⁰⁴.

Exploatarea masivă a petrolului și pădurilor județului Buzău a adus profituri însemnate marelui capital, pe seama intensificării exploatarei maselor muncitoare. Condițiile de muncă și trai se înrăutățesc, numărul accidentelor de muncă crește. Între 24 mai -- 15 iulie 1921, au loc

93 Prefectura județ. Buzău, dos. 14/1918, pag. 7.

94 GH. RAVAȘ, op. cit., pag. 166 și anexele.

95 *Voința*, anul I, nr. 5 din 1 iunie 1930 și *Anuarul general al Societății anonime de acțiuni din România*, Buc. 1924, pag. 189 și 191.

96 GH. RAVAȘ, op. cit., pag. 84.

97 Trib. Bz. s. I-a, dos. 51/1923.

98 *Anuarul general al Soc. anonime din Rom.*, Buc. 1924, pag. 668-669.

99 *Ibidem*, pag. 24.

100 Soc. „Steaua Română”, reg. st. sal. 1922-1924;

101 Soc. „Nafta”, reg. 2/1922 și 3/1924;

102 Aquila, dos. 1/1922

103 Steaua Română Monteoru, 2/1921.

104 *Întrepr. forest. Nehoiu*, reg. 27/1921.

45 accidente¹⁰⁵, iar în perioada octombrie-noiembrie 1923, 73 accidente¹⁰⁶. Presa socialistă conține date edificatoare în privința condițiilor de muncă ale muncitorilor din această regiune. Se menționa că față de scumpetea traiului, salariile de 12 lei pe zi pentru muncitoare și 20-25 pentru muncitorii de la Nehoiu : „constituie o sfidare față de scumpetea extraordinară de azi“, ziua de lucru fiind de 10 ore¹⁰⁷. În afară de cei 250 lucrători ai fabricii, în munți lucrau uneori pînă la 2 000, în condiții mult mai grele¹⁰⁸. Încercarea de a introduce ziua de lucru de 11 ore s-a lovit de împotrivirea dirză a muncitorilor¹⁰⁹. O situație asemănătoare era și la Arbănași. Nemulțumirile mereu crescînde au determinat organizarea a numeroase acțiuni de protest. Amploarea lor determină înființarea în anul 1922 a unui post special de jandarmi¹¹⁰.

Lucrătorii ceferiști își manifestau nemulțumirile față de salariile mici, cota de scumpete și durata mare a zilei de muncă¹¹¹. La Rm. Sărat, lucrătorii celor 3 ateliere tipografice erau plătiți cu un salariu foarte mic în raport cu scumpetea, pentru 9-10 ore de muncă¹¹².

Țărănimea județului se afla într-o permanentă stare de frământare, generată de abuzurile și târăgănările privind aplicarea legii de reformă agrară. Din rapoartele Prefecturii Buzău către Ministerul de Interne, reiese că : „**șteptările țăranilor au fost înșelate... pămîntul se dă scump... și se vād tot ca în trecut înșelați și apăsați de greutate**“¹¹³. Cele 224 moșii expropriate s-au dovedit insuficiente pentru numărul mare de țărani fără pămînt, sau cu pămînt puțin, care trebuiau împroprietăriți¹¹⁴. Renunțînd a mai aștepta repartizarea terenurilor de către autorități, în multe din satele județului se trecea la ocuparea cu forța a pămînturilor moșierești¹¹⁵.

Deși a permis unele îmbunătățiri în situația unei părți a țărănimii, totuși, reforma nu a rezolvat problema agrară din țara noastră. Lipsită de inventar la împroprietărire, de mijloace proprii bănești, țărănimea recurge la împrumuturi, înglodîndu-se în datorii. Menținerea mării proprietăți funciare, a sistemului muncii în dijmă și alte resturi feudale, vor constitui cauzele care vor duce în continuare la înrăutățirea situației țărănimii.

În concluzie, în primele decenii ale secolului al XX-lea economia buzoiană cunoaște aceeași evoluție care caracterizează întreaga țară, clasele sociale aflîndu-se într-un continuu proces de transformare și cristalizare. Pe ansamblul economiei dominau relațiile capitaliste, care în agricultură se împleteau cu rămășițe feudale, încă puternice la sate. Condițiile grele de viață și muncă ale muncitorilor au determinat organizarea de largi acțiuni pentru îmbunătățirea acestora, pentru cucerirea de drepturi și libertăți cu caracter general-democratic, pentru progresul țării.

105 Ibidem, reg. 79/1909-1923.

106 *Socialismul*, nr. 217/27 12 1922.

107 Ibidem, nr. 150 din 15 mai 1922.

108 Ibidem.

109 Ibidem

110 Arh. Stat. Bz., Compania de jandarmi Bz., reg. 1/1895, fila 43.

111 Prefectura Buzău, dos. 56/1922, pag. 50.

112 *Socialismul* nr. 197 din 26 oct. 1922.

113 Arh. Centrale M.A.I., dos. 133/1921.

114 Ibidem, Reforma Agrară din 1921, dos. 719/1920-1940 și M.A.I., dos. 367/1924, pag. 1-3.

115 Arh. Stat. Buzău, Judecătoria Pogoanele, dos. 525/1924.